

# **ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ**

**Чернець Юлія,  
магістрант Навчально-наукового інституту  
Сумського державного університету  
м. Суми, Україна**

Фінансовий контроль є необхідним явищем для будь-якої фінансової системи. Як слушно зазначають науковці, наявність фінансового контролю об'єктивно зумовлено тим, що фінансам як економічній категорії притаманні не тільки розподільча, а й контрольна функції [1, с. 72]. Відповідно, саме результати фінансового контролю дозволяють визначати ефективність використання виділених коштів та встановити факт можливих порушень.

Ми пропонуємо визначати, що системою фінансового контролю є взаємозв'язана сукупність суб'єктів, які беруть участь у здійсненні перевірки своєчасності й точності планування, обґрунтованості й повноти надходження коштів у відповідні фонди, правильності та ефективності їх використання.

Ефективність функціонування системи фінансового контролю в Україні визначається у першу чергу забезпеченням дотримання правопорядку у сфері фінансової діяльності держави. Наявність проблем із таким забезпеченням вимагає перегляду побудови існуючої системи і зміни її організаційної структури чи методологічного інструментарію контролюючих органів.

Взагалі державний контроль є невід'ємним атрибутом ринкової економіки. Саме завдяки йому запобігаються порушення і свавілля в економіці. Але і самі контролюючі органи та посадові особи не повинні допускати порушень і зловживань своїми повноваженнями і мають виключну компетенцію, що підтверджує узгодження пункту 4 статті 19 «Державний контроль та нагляд за господарською діяльністю» із одним із загальних принципів господарювання,

названих у статті 6 ГК України «Загальні принципи господарювання» – заборона незаконного втручання органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у господарські відносини. Тобто, спеціальним законодавством визначається обсяг компетенції професійних спеціалізованих державних органів та їх посадових осіб, що можуть здійснювати фінансовий контроль [2, с. 101].

Як зазначав І.В. Басанцов, на сьогодні інститут державного фінансового контролю практично не виконує свою основну попереджувально-профілактичну функцію, виступаючи, як правило, лише реєстратором порушень. Форми наступного контролю (ревізія та перевірка), за якими переважно проводиться державний фінансовий контроль, без підкріплення аудитом ефективності, практично втрачають свою актуальність та дієвість в умовах ринкової економіки України [3, с. 165].

На нашу думку, проблеми у системі фінансового контролю України пов'язані з інституціональною організацією системи фінансового контролю і потребують вирішення на законодавчому рівні. Окремо можна виділяти також проблеми координації органів фінансового контролю та їхньої співпраці з іншими органами державної влади, які потребують вирішення шляхом прийняття спільних наказів чи рекомендацій. Щодо проблеми методології здійснення державного фінансового контролю, то вона може бути вирішена у формі видання контролюючими суб'єктами нових інструктивних актів.

Одним із програмних актів реформування української системи державного фінансового контролю є Концепція розвитку державного внутрішнього фінансового контролю на період до 2017 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 травня 2005 року № 158-р. У даній Концепції зазначається, що в Україні на законодавчому рівні не визначено сутність та процедури контролю в діяльності органів державного і комунального сектору [4].

Питання цілісності системи державного фінансового контролю частково врегульовано окремими законами та підзаконними нормативно-правовими актами, де визначено контрольні повноваження і процедури лише для деяких

міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, однією з функцій яких є контроль за фінансово-господарською діяльністю інших органів державного і комунального сектору, що не належать до сфери їх управління.

Одним із першочергових завдань має стати забезпечення незалежності вищого контролюючого органу. Відповідно до вимог Лімської декларації вищий контролюючий орган повинен бути зовнішнім (не створеним усередині відповідних організацій), що забезпечує незалежність його дій і прийнятих рішень від стороннього впливу, тобто функціональну та організаційну незалежність на основі положень Конституції [5].

З огляду на викладені вище проблеми системи фінансового контролю в Україні вважаємо за необхідне виділити наступні напрями вдосконалення системи фінансового контролю:

1) Уніфікація термінологічної бази у сфері державного фінансового контролю, законодавче закріплення системи процедур фінансового контролю з урахуванням міжнародних стандартів;

2) Закріплення системи органів державного фінансового контролю, в якій повинен виділятися вищий орган контролю з покладеними на нього організаційно-координуючою, методологічною та інформаційною функціями;

3) Удосконалення державного контролю на стадії планування державного та місцевих бюджетів;

4) Забезпечення проведення ефективних контрольних заходів на стадії фінансування бюджетних видатків;

5) Запровадження дієвої системи відповідальності керівників за вчинення правопорушень, розширення застосування методів стимулювання та покарання відповідно до європейської практики та сучасних інформаційних технологій;

6) Розробка і впровадження нової системи відбору та підготовки персоналу для органів фінансового контролю;

7) Встановлення основних форм взаємодії органів державного фінансового контролю із іншими органами державної влади.

Отже, як висновок необхідно зазначити, що удосконалення системи

фінансового контролю потребує серйозної підготовки нормативно-правових актів, врахування іноземного досвіду та особливостей фінансової системи України. Однак, вирішення цих проблем лише удосконаленням нормативно-правової бази неможливе. Воно стане ефективнішим в умовах досягнення політичної стабільності, поступового економічного зростання та боротьби з корупцією.

### **Список використаних джерел:**

1. Нагребельний В.П., Чернадчук В.Д., Сухонос В.В. Фінансове право України. Загальна частина: Навчальний посібник [Текст] / За заг. ред. члена-кор. АПрН України В.П. Нагребельного. – Суми : Університетська книга, 2004. – 280 с.
2. Дерев'янко Б. В. Про удосконалення здійснення державного контролю та нагляду за діяльністю суб'єктів господарювання / Б. В. Дерев'янко // Юридичний науковий електронний журнал. – 2015. – № 4. – С. 99-102. – Режим доступу : [http://www.lsej.org.ua/4\\_2015/26.pdf](http://www.lsej.org.ua/4_2015/26.pdf).
3. Басанцов І.В. Стратегічні напрями розвитку системи державного фінансового контролю // Механізм регулювання економіки. – 2011. – № 1. – С. 164-171.
4. Розпорядження Кабінету міністрів України від 24 травня 2005 року № 158-р «Про схвалення Концепції розвитку державного внутрішнього фінансового контролю на період до 2017 року» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [zakon.rada.gov.ua/laws/show/158-2005-p](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/158-2005-p).
5. Лімська декларація керівних принципів контролю [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/604\\_001](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/604_001)

Чернець, Ю.М. Проблеми, перспективи розвитку та напрями вдосконалення системи фінансового контролю в Україні [Текст] / Ю.М. Чернець // Актуальні питання реформування правової системи України : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, (1-2 липня 2016 р.). – Дніпро : Правовий світ, 2016. – С. 73-75.